

17 Οκτωβρίου 2015

Στο φως ο τάφος κι ο Ναός του Αγίου Αθανασίου του Πεντασχοινίτη, που χρονολογούνται μεταξύ 7ου & 8ου αιώνα [φώτο]

[Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Προσκυνήματα-Οδοιπορικά-Τουρισμός](#)

Τον υπόγειο τάφο και τα ερείπια της εκκλησίας του Κύπριου Αγίου Αθανασίου του Πεντασχοινίτη έφερε στο φως η ανασκαφή του Τμήματος Αρχαιοτήτων Κύπρου, υπό την διεύθυνση του αρχαιολογικού λειτουργού Α', Γιώργου Φιλοθέου, η οποία γίνεται έξι χιλιόμετρα νότια του χωριού Άγιος Θεόδωρος της Επαρχίας Λάρνακας.

Σύμφωνα με τον κ. Φιλοθέου, η περίπτωση του υπόγειου τάφου του Αγίου Αθανασίου είναι μοναδική και για τη θέση του στο κέντρο του ναού και για την μνημειακότητά του.

Ο Άγιος Αθανάσιος καταγόταν από το χωριό Πεντάσχοινο, από όπου πήρε και το επίθετο Πεντασχοινίτης. Σύμφωνα με τον βίο του έζησε και κοιμήθηκε στο χωριό αυτό, που υφίστατο μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα, στις πρώτες δεκαετίες του 7ου αιώνα. Ο Άγιος Αθανάσιος γεννήθηκε και έζησε, πριν την εισβολή των Αραβών το 649 μ.Χ. και πέθανε νέος -περίπου 20 χρόνων- δηλαδή ο Άγιος Αθανάσιος πρέπει να έζησε μεταξύ 620 και 640 μ.Χ.

Στον βίο του, αναφέρεται ότι, μεταξύ των ετών 670 - 680 επισκέφθηκε και προσκύνησε τον τάφο του ο Μητροπολίτης 10Δαμασκού και πήρε προφορικές μαρτυρίες από τους γέροντες του χωριού που σίγουρα θα πρόλαβαν ζωντανό τον Άγιο. Σύμφωνα με τον βίο του και την περιγραφή του θαύματος της διάσωσης του πλοίου ο πατέρας του συνόδευσε τους ναύτες στον τάφο του Αθανασίου «και λάβων αυτούς απήλθεν εις τον τάφο αυτού». Ο εορτασμός της μνήμης του Αγίου Αθανασίου ατόνησε παντελώς από τα χρόνια της τουρκοκρατίας και χάθηκε από τη συλλογική μνήμη ακόμα και η ημέρα του εορτασμού της. Πρόσφατα

καθιερώθηκε ως ημέρα εορτασμού η 10η Ιουλίου και συντάχθηκε νέα ασματική ακολουθία.

Ο ναός του Αγίου Αθανασίου κτίστηκε πάνω στον τάφο του και μέχρι πριν από μερικά χρόνια βρισκόταν σε πολύ κακή κατάσταση. Στην έναρξη της ανασκαφής συνέβαλε η επιθυμία των κατοίκων του γειτονικού χωριού Άγιος Θεόδωρος, της Μητροπόλεως Κιτίου και της Αδελφότητας της μονής Σταυροβουνίου.

Στις ανασκαφές αποκαλύφθηκε μεγάλος τρίκλιτος ναός διαστάσεων 17 X 11μ., που χωρίζεται με έξι πεσσούς σε κάθε σειρά. Η ίδρυση του ναού μπορεί να χρονολογηθεί στα τέλη του 8ου και στις αρχές του 9ου αιώνα. Σύμφωνα με τον κ. Φιλοθέου το πιο σημαντικό αρχιτεκτονικό μέρος του ναού ήταν η αποκάλυψη στο κεντρικό κλίτος του υπόγειου τάφου του Αγίου Αθανασίου. Αρχικά φαινόταν από μία οπή από την οποία εισέρχονταν οι τυμβωρύχοι, ότι η είσοδος του τάφου ήταν στα ανατολικά. Όμως, ανέφερε, μετά τον καθαρισμό διαπιστώθηκε ότι η κανονική είσοδος του τάφου ήταν δυτικά και η πρόσβαση γινόταν με λαξευτή κλίμακα. Η οροφή του τάφου είχε καταρρεύσει σε δύο σημεία και ο καθαρισμός έγινε από αυτά τα δύο σημεία.

Πρόκειται ουσιαστικά για ταφικό συγκρότημα που αποτελείται από ένα κεντρικό διάδρομο. Αριστερά διασώζεται υπέργειος ο τάφος του Αγίου Αθανασίου, ενώ στα δεξιά διασώζεται άλλος τάφος υπόγειος όμως σε σχέση με το δάπεδο του

συγκροτήματος. Ο τάφος στα αριστερά διαπιστώθηκε πέραν πάσης αμφιβολίας, ότι πρόκειται για τον τάφο στον οποίο εναποτέθηκε το λείψανο του Αγίου Αθανασίου του Πεντασχοινίτη.

Η πρόσοψη του τάφου είναι επενδυμένη με μάρμαρο εισηγμένο, αφού στην Κύπρο δεν υπάρχει μάρμαρο». Μετά την ταφή, ο τάφος σκεπάστηκε με πλάκες και σφραγίστηκε στις άκρες του με ασβεστοκονίαμα. Η οροφή πάνω από τον τάφο επενδύθηκε με τρεις πλάκες από ντόπιο γυψομάρμαρο πάνω στις οποίες είναι ζωγραφισμένοι σταυροί με πεπλατυσμένες άκρες που χρονολογούνται στον 7ο ή 8ο αιώνα. Τα τοιχώματα γύρω από τον τάφο καλύφθηκαν με ασβεστοκονίαμα και τοιχογραφήθηκαν. Δυστυχώς ο τάφος του Αγίου ήταν συλημένος και πλήρης από οστά ζώων.

- Ο ναός πιθανώς στο κέντρο να έφερε τρούλο, ενώ το σύνθρονο που διασώζεται στο Ιερό Βήμα είναι νεώτερο.

- Διαπιστώθηκε ότι σε δεύτερη φάση ο ναός υπέστη σημαντικές και σχετικά πρόχειρες μετατροπές, πιθανώς μετά τον σεισμό του 1491. Από ότι φάνηκε ο ναός θα ήταν σε χρήση τουλάχιστον μέχρι τα πρώτα χρόνια της τουρκοκρατίας, δηλαδή μέχρι το τέλος του 16ου αιώνα ή στις αρχές του 17ου αιώνα.

- Ο ναός ήταν κατάγραφος εσωτερικά αλλά μόνο ελάχιστα λείψανα τοιχογραφιών βρέθηκαν στα κατώτερα τμήματα της τοιχοποιίας.

- Εντοπίστηκαν λίγα μαρμάρινα αρχιτεκτονικά μέλη και πεσσίσκοι που προέρχονται πιθανώς από το μαρμάρινο τέμπλο του ναού.

- Η κεραμική που βρέθηκε στην ανασκαφή ανήκει κυρίως την Μεσαιωνική Περίοδο όπου φαίνεται ότι το προσκύνημα του Αγίου Αθανασίου του Πεντασχοινίτη βρισκόταν σε μεγάλη ακμή.

- Οι μεγάλοι ογκώδεις και χωρίς ανοίγματα εξωτερικοί τοίχοι παραπέμπουν στις τρίκλιτες καμαροσκέπαστες βασιλικές, που υπάρχουν στην χερσόνησο της Καρπασίας.

Επίσης, κατά την διάρκεια της ανασκαφικής έρευνας διαπιστώθηκε ότι στην περιοχή του Ιερού Βήματος υπήρχε άλλο ταφικό συγκρότημα, που αποτελείτο από ένα τετράγωνο χώρο αδιευκρίνιστης χρήσης και ένα μεγάλο κιβωτιόσχημο τάφο από πλάκες γυψομαρμάρου. Μέσα στον τάφο αυτό, ο οποίος ήταν σφραγισμένος και ασύλητος βρέθηκε πολύ μεγάλος αριθμός οστών πράγμα που μαρτυρεί ότι πρόκειται για οστεοφυλάκιο. Μέσα στο τάφο βρέθηκαν λίγα όστρακα από αγγεία που μπορούν να χρονολογηθούν στον 7ο - 8ο αιώνα. Επίσης, βρέθηκε ένα χρυσό σκουλαρίκι. Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι ο ταφικό συγκρότημα λαξεύτηκε μέσα στο βραχώδες πέτρωμα της περιοχής. Τα σκαλιά που βρέθηκαν στην ανατολική πλευρά του νότιου κλείτους φαίνεται ότι ήταν η πρόσβαση προς τον υπόγειο τάφο. Οι ισχυροί πέσσοι του ναού θεμελιώθηκαν στο πάτωμα του υπόγειου ταφικού συγκροτήματος.

Η μορφή του Αγίου Αθανασίου του Πεντασχοινίτη εικονογραφείται σε παρά πολλούς ναούς της Κύπρου. Η αρχαιότερη και ωραιότερη παράσταση διασώζεται στο Ιερό Βήμα του Καθολικού της Μονής της Παναγίας της Αμασγού και χρονολογείται στις αρχές του 12ου αιώνα. Εξαιρετική τοιχογραφία, που χρονολογείται στο τέλος του 12ου αιώνα, εντοπίστηκε στο Καθολικό της Μονής του Χριστού Αντιφωνητή στην Καλογραία, που βρίσκεται στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου. Στον 13ο αιώνα χρονολογείται μία άλλη εικονογράφηση του Αγίου

στην εκκλησία της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στο χωριό Σωτήρα της Επαρχίας Αμμοχώστου.

Η τιμή προς τον Άγιο φαίνεται ότι ήταν πολύ μεγάλη στα χρόνια της Φραγκοκρατίας (1192-1489) και στα χρόνια της Βενετοκρατίας (1489-1571), αφού η εικονογράφηση της μορφής του είναι σχεδόν απαραίτητη στο Ιερό Βήμα των ναών που κτίζονται και εικονογραφούνται στις περιόδους αυτές.

Πηγή: defencenet.gr